

ΟΙ «ΓΚΡΙΖΕΣ ΖΩΝΕΣ» ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ

Αναστάσιος Λεγάκις
Ζωολογικό Μουσείο, ΤΜ. Βιολογίας, Πανεπ. Αθηνών

Διημερίδα: Έτος Βιοποικιλότητας, η επόμενη μέρα και η ελληνική πραγματικότητα, Δίκτυο Μεσόγειος SOS, Αθήνα, 26-27.11.2010

Μέχρι σήμερα δεν γνωρίζουμε πόσα είδη ζώων υπάρχουν στην Ελλάδα

Παλαιότερες εκτιμήσεις πρότειναν αριθμούς που κυμαίνονταν από 20-30.000 έως 30-50.000 είδη

Σύμφωνα με την Fauna Europaea έχουν μέχρι
στιγμής καταγραφεί από την Ελλάδα
23.130 χερσαία είδη

Σε αυτά πρέπει να προσθέσουμε και άλλα
3.500 είδη της θάλασσας

Σε ένα σύνολο για όλη την Ευρώπη
129.636 χερσαία είδη

Ποσοστό **17,8%**

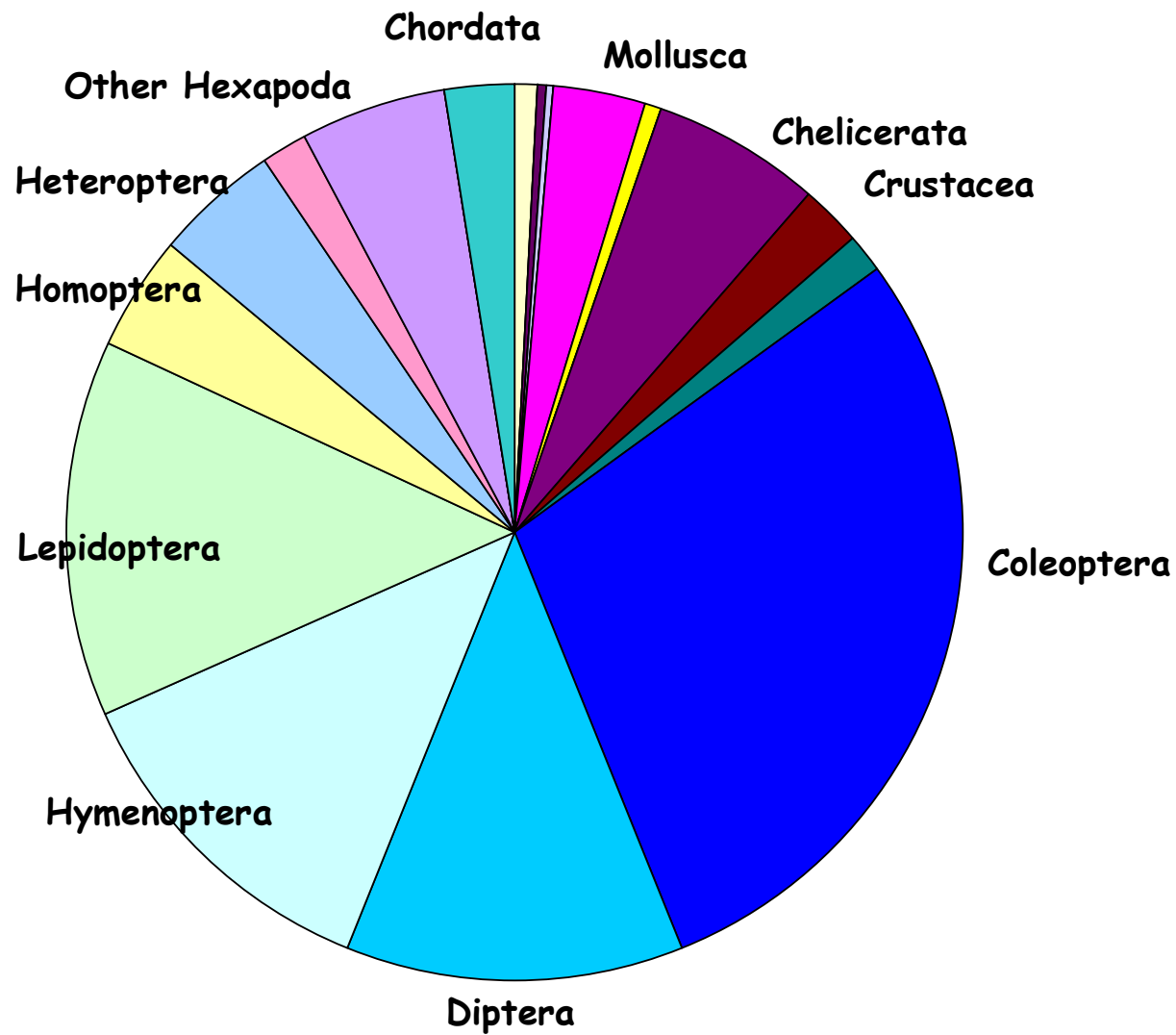
Αν υπολογίσουμε ότι ένας μεγάλος αριθμός ειδών
δεν έχει ακόμη καταγραφεί, μπορούμε να
θεωρήσουμε ότι στην Ελλάδα υπάρχουν περίπου

50.000 είδη ζώων

Ποιες ζωικές ομάδες απαρτίζουν αυτή την πανίδα ;

- Porifera
- Cnidaria
- Platyhelminthes
- Nemertea
- Nematoda*
- Nematomorpha
- Acanthocephala
- Rotifera
- Gastrotricha
- Mollusca
- Annelida
- Tardigrada
- Arthropoda
- Entoprocta
- Bryozoa
- Chordata

- Porifera
- Cnidaria
- Platyhelminthes
- Nemertea
- Nematoda*
- Nematomorpha
- Acanthocephala
- Rotifera
- Gastrotricha
- Mollusca
- Annelida
- Tardigrada
- Chelicerata
- Crustacea*
- Myriapoda
- Coleoptera*
- Diptera
- Hymenoptera
- Lepidoptera
- Hemiptera Homoptera*
- Hemiptera Heteroptera
- Orthoptera
- Other Hexapoda
- Entoprocta
- Bryozoa
- Chordata

Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της πανίδας και της χλωρίδας της Ελλάδας είναι το υψηλό ποσοστό ενδημικών ειδών

17 % τόσο για την χλωρίδα όσο και για την πανίδα

Η διαμόρφωση της πανίδας της Ελλάδας οφείλεται τόσο σε ιστορικούς όσο και σε οικολογικούς παράγοντες

Οι κυριότεροι ιστορικοί παράγοντες είναι:

- η παρουσία των παγετώνων και γενικότερα του ψυχρού κλίματος του Πλειστοκαίνου
- η παλαιότερη, μακρόχρονη σύνδεση νησιών με τις ηπειρωτικές περιοχές και μεταξύ τους
- η ύπαρξη φραγμάτων που εμπόδιζαν τη διασπορά
- οι αλλαγές της βλάστησης, κυρίως τα τελευταία 20.000 χρόνια.

Στους οικολογικούς παράγοντες περιλαμβάνονται

- οι κλιματικοί παράγοντες, όπως η θερμοκρασία και η υγρασία
- το έδαφος
- η βλάστηση
- το ανάγλυφο του εδάφους
- το υψόμετρο
- η μωσαϊκότητα των μεσογειακού τύπου οικοσυστημάτων
- οι ανθρώπινες δραστηριότητες και άλλοι

Δυστυχώς, έχουμε στη διάθεσή μας σχετικά λίγα δεδομένα για την κατάσταση των πληθυσμών των ειδών που ζουν στην Ελλάδα

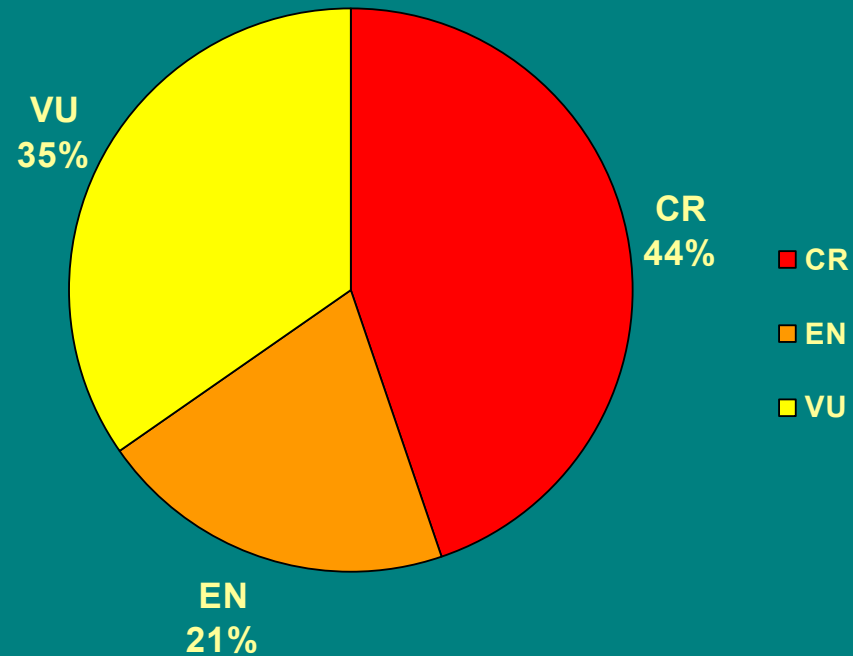
Στην πρόσφατη εξαετή εθνική αναφορά, για το 62% των ειδών που προστατεύονται από την Οδηγία για τους Οικοτόπους η Ελλάδα δηλώνει άγνωστη κατάσταση διατήρησης

Όσον αφορά τα προστατευόμενα είδη για τα οποία η χώρα μας έχει στοιχεία, σύμφωνα με την ίδια ανάλυση, η κατάσταση διατήρησης δηλώθηκε ως ικανοποιητική μόνο για το 12% αυτών

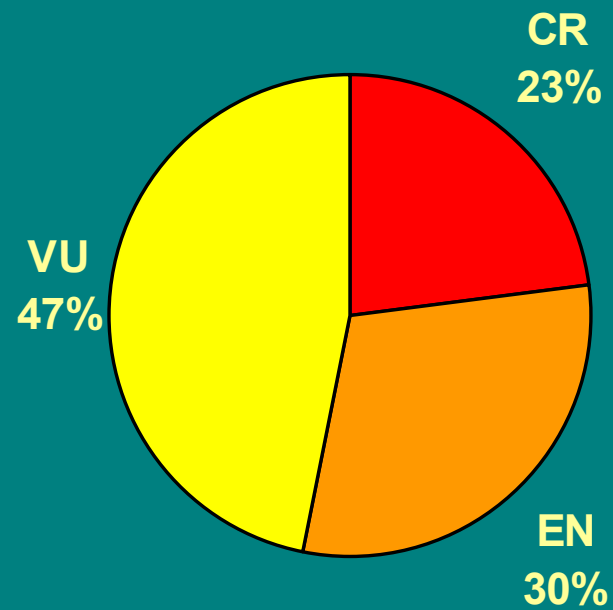
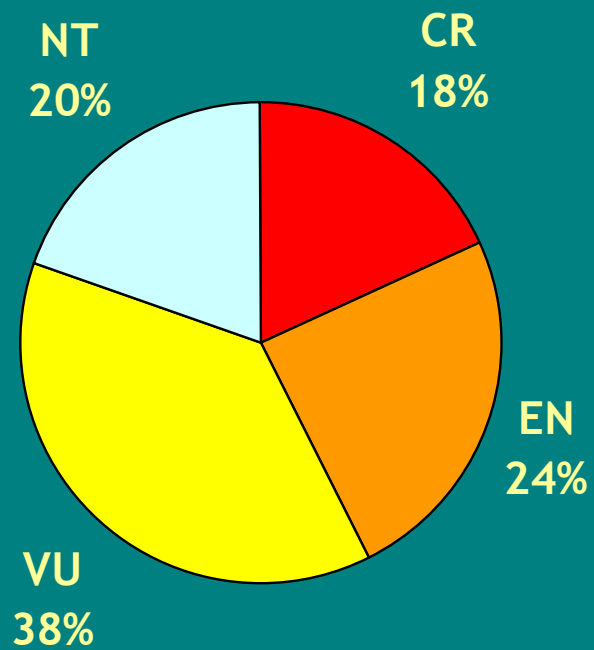
Σύμφωνα με το πρόσφατα εκδοθέν Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ειδών Ζώων της Ελλάδας

Είδη ασπονδύλων σε κατηγορία απειλής

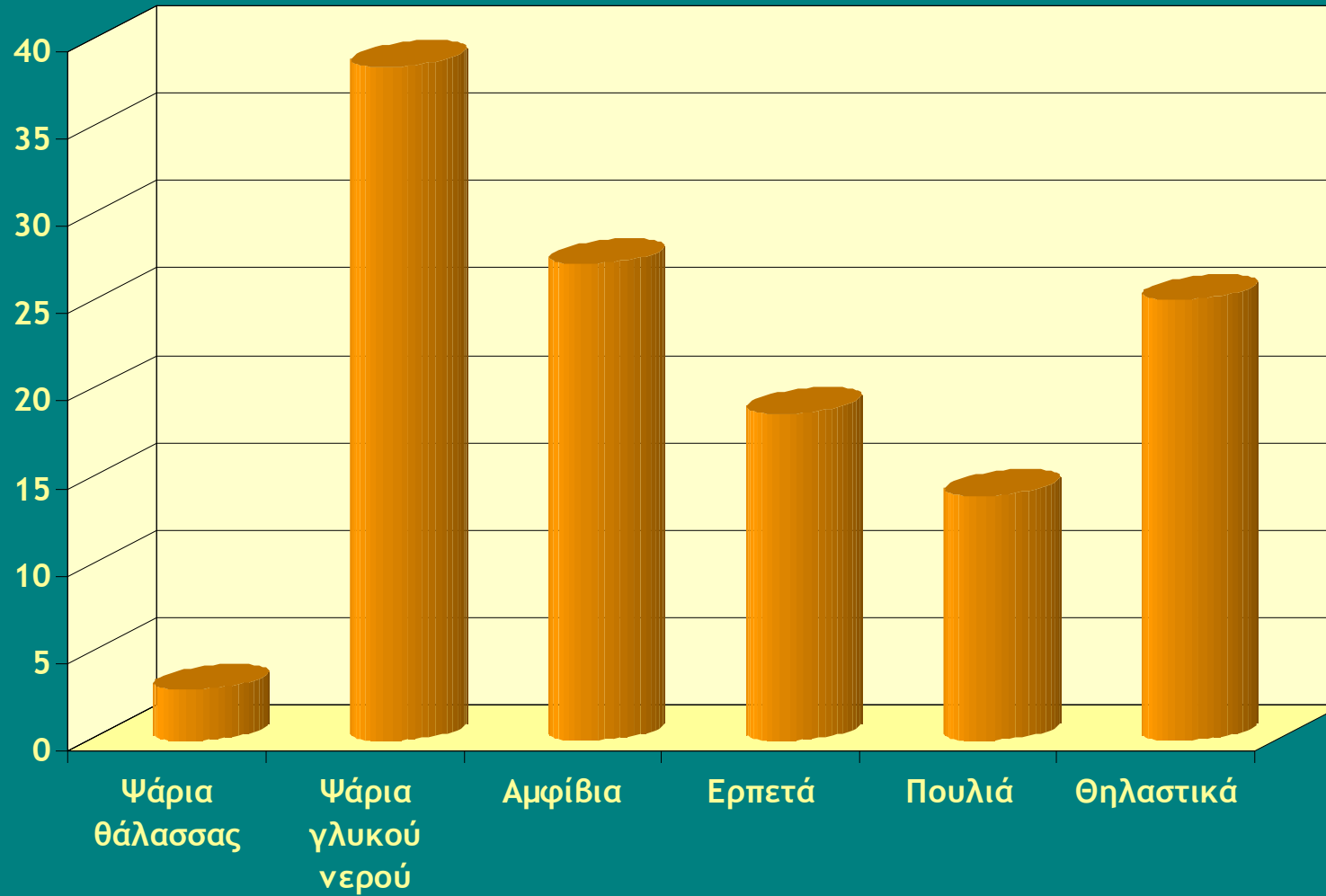
Κνιδόζωα (1)
Μαλάκια, Δίθυρα (1)
Μαλάκια, Γαστερόποδα (166)
Αράχνες (30)
Ισόποδα (48)
Χειλόποδα (5)
Οδοντόγναθα (4)
Ορθόπτερα (2)
Λεπιδόπτερα (39)
Κολέοπτερα (4)
Εχινόδερμα (1)

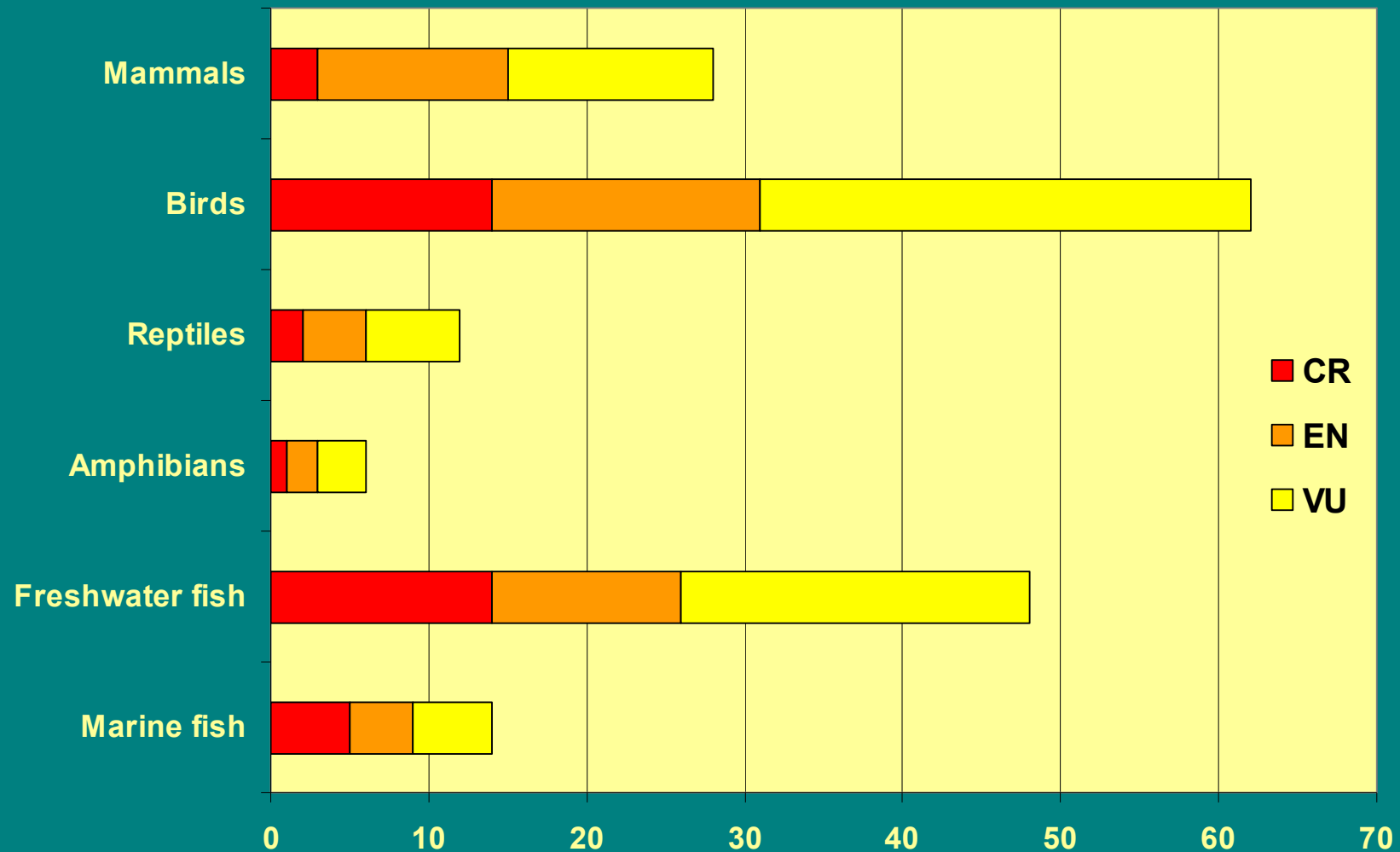
Είδη Σπονδυλοζώων σε κατηγορία απειλής

Πόσα Σπονδυλόζωα απειλούνται;

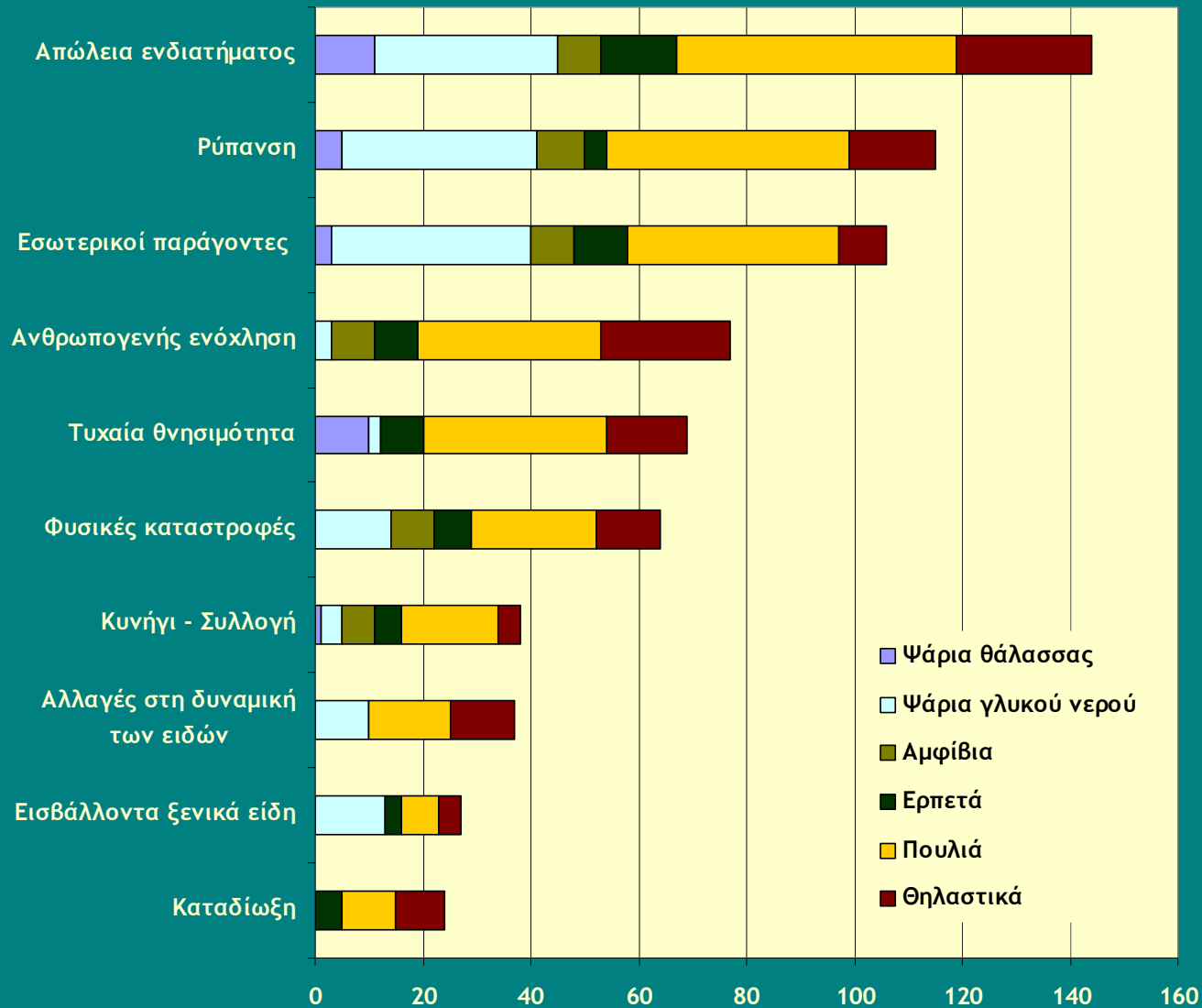

Αριθμός ειδών σε κατηγορία απειλής

Η ανθρωπογενής απώλεια και υποβάθμιση των κατάλληλων ενδιαιτημάτων εμφανίζεται ως βασική απειλή για την πλειονότητα των ειδών που αξιολογήθηκαν

Βασικές απειλές

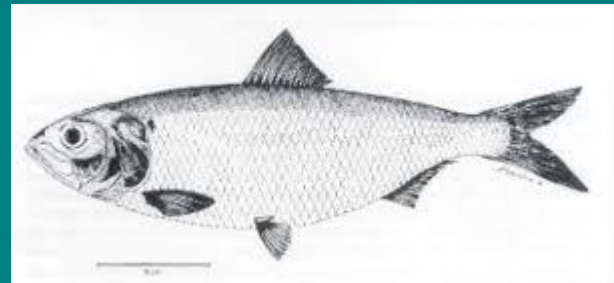
Μια άλλη πτυχή απώλειας και υποβάθμισης του ενδιαίτηματος των ειδών οφείλεται στην **επέκταση και εντατικοποίηση της γεωργίας**

- η προοδευτική αναδιάρθρωση και εντατικοποίηση της ελληνικής γεωργίας στην Ελλάδα
- οι εκτεταμένες μονοκαλλιέργειες
- η χρήση βαριών γεωργικών μηχανημάτων
- η κατακόρυφη αύξηση της αλόγιστης χρήσης φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων για την επίτευξη μεγάλων αποδόσεων

Για τα ψάρια των εσωτερικών υδάτων, τα αμφίβια, αλλά και ασπόνδυλα είδη όπως οι λιβελούλες, η κατάσταση του ενδιαιτήματος και των ειδών εξαρτάται από την καλή ποιότητα και την επαρκή ποσότητα του νερού

Η σημερινή χρήση των εσωτερικών υδάτων ως τελικών αποδεκτών αποβλήτων από βιομηχανικές, γεωργικές και αστικές δραστηριότητες επηρεάζει δραματικά και τους ιχθυοπληθυσμούς

Στα αμφίβια, μια σημαντική αιτία υποβάθμισης είναι η υπεράντληση του νερού, καθώς και η απώλεια των προσωρινών ενδιαιτημάτων γλυκού νερού

Μια ακόμη κατηγορία απειλών σχετίζεται με ενδογενή,
βιολογικά χαρακτηριστικά των ειδών

Χονδριχθίες:

- μικρός αριθμός νεογνών
- αργή ωρίμανση
- χαμηλή γονιμότητα

Απομονωμένα αμφίβια και αρκετά πουλιά

προβλήματα δημογραφικής φύσης:

- καθιστούν τα είδη αυτά περισσότερο ευάλωτα σε οποιαδήποτε αλλαγή
- οδηγούν σε φαινόμενα όπως υψηλό βαθμό ενδογαμίας

Κλιματική αλλαγή

αυξημένη πιθανότητα ξηρασίας ή υψηλότερη μέση θερμοκρασία τους θερινούς μήνες

μια κοινή απειλή για είδη που είναι ήδη ευάλωτα σε άλλες γνωστές απειλές και κυρίως για τα αμφίβια και τα ερπετά

Θανάτωση ατόμων, εσκεμμένη ή τυχαία

αφορά πολλά και διαφορετικά είδη

Εσκεμμένη και άμεση θανάτωση:

αφορά κυρίως τη λαθροθηρία

Νόμιμη αλλά έντονη αλιεία και υπεραλίευση

Χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων

Τυχαία θανάτωση

θαλάσσια είδη, όπως ψάρια, κητώδη, θαλάσσιες
χελώνες, θαλασσοπούλια

σχετίζεται με:

- απώλειες λόγω παρεμπόπτουσας αλιείας
- τυχαίας εμπλοκής σε αλιευτικά εργαλεία
- συγκρούσεων με σκάφη

Οι συγκρούσεις με οχήματα αποτελούν
πρόβλημα και για ερπετά

Συλλογή ατόμων για τροφή, έρευνα, ως κατοικίδια ή για άλλους σκοπούς

αφορά πολλά είδη ερπετών, αμφιβίων, εντόμων, άλλων ασπονδύλων, αλλά και ειδών πουλιών

Μέτρα προστασίας και διατήρησης της πανίδας

in situ (επί τόπου)

ex situ (εκτός τόπου)

in situ μέτρα

Ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών

Η εφαρμογή των μέτρων διαχείρισης σε αυτές τις περιοχές είναι στις περισσότερες περιπτώσεις ανεπαρκής

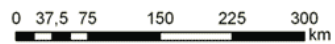

WWF Ελλάς,
Προστατευόμενες περιοχές της Ελλάδος
"Δίκτυο Natura 2000"

Υπόμνημα

- Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ)
Sites of Community Importance (SCI)
- Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ)
Special Protection Areas (SPA)
- Περιοχές αλληλεπικαλύψεων

Μέτρα για τους πληθυσμούς εκτός προστατευόμενων περιοχών

- εφαρμογή των Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
- παροχή κινήτρων στις τοπικές κοινωνίες για την προστασία των ειδών
- ενσωμάτωση των θεμάτων διατήρησης της φύσης στις στρατηγικές των αναπτυξιακών τομέων
- ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού
- διαμόρφωση σχεδίων αειφορικής χρήσης των ζωικών πληθυσμών
- ύπαρξη αποτελεσματικής νομοθεσίας

Ωστόσο, σε κανέναν από τους τομείς που αναφέρθηκαν
δεν υπάρχουν ικανοποιητικά αποτελέσματα στην
Ελλάδα

ex situ προστασία

ουσιαστικά ανύπαρκτη

Λίγοι ζωολογικοί κήποι και τα ενυδρεία που υπάρχουν εξυπηρετούν μόνο την αναψυχή και πολύ λίγο την ενημέρωση των επισκεπτών